
Na de waarneming van een witte kievit in het Eempoldergebied, verdiepten Gert Bieshaar en Marc van Houten zich in het verschijnsel albinisme bij vogels.

Gert Bieshaar en Marc van Houten

Een witte kievit bij de Eem

Op zondagmiddag 1 maart 1998 was Gert Bieshaar vogels aan het observeren in het reservaat Noordpolder te Veld/Maaspolder, gelegen in de Eem-polder ten westen van de rivier de Eem. In de Noordpolder waren honderden goudplevieren en tientallen "eerste" grutto's aanwezig, de vogels waren op het plas-dras staande gebied afgekomen. Op een zeker moment kreeg Gert een opvallende witte vogel in de kijker en werd hiermee geconfronteerd met een partieel (gedeeltelijk) albino kievit. Niet lang daarna werd de vogel door co-auteur op ongeveer dezelfde plaats gesignaleerd.

Het was in ons geval niet moeilijk de niet alledaagse vogel te determineren; lastiger is het de vogel te beschrijven. Dit gezien de bijna eenduidige kleurvariatie in het verenkleed.

Omdat geen foto's van de vogel konden worden gemaakt volgt hier de beschrijving van de vogel, welke gebaseerd is op aantekeningen uit de praktijk.

De bovendien en de oorstreekstrepen geel-bruin, de borstband vaal zwart het overig verenkleed, inclusief de kuif, wit. In de vlucht was de geel-bruine kleur ook in de hand- en armpennen te zien. Snavel en ogen zwart, heldergele tot oranje poten. Gezien het ontbreken van een 'gekleurde' keel was de vogel nog in winterkleed.

Albinisme is het ontbreken van pigment (kleurstof) in (een deel van) de huid en veren. Een teveel aan pigment, waardoor een

vogel "te donker" is, heet melanisme. Afhankelijk van waar pigment in welke mate ontbreekt, wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende vormen van albinisme.

Volledig albinisme: de vogel heeft een geheel wit verenkleed, rode ogen en bleek-roze (ontkleurd, alleen de bloedkleurstof schijnt door) poten en snavel.

Schizochromisme: hierbij ontbreekt er van de normaal aanwezige pigmenten één, terwijl andere in onveranderde mate aanwezig zijn.

Leucisme: alleen pigment in de onbevederde delen. Alle veren zijn wit; de ogen, poten en snavel zijn normaal gekleurd.

Dilutie: de normale pigmentatie is gelijkmatig verzwakt. Het verenkleed ziet er verbleekt uit.

Partieel albinisme: pigmentatie ontbreekt in een deel van het verenkleed.

Gezien het eerder beschreven verenkleed hebben we dus te maken met een leucistische kievit.

Albinisme is erfelijk, maar de genetische factor die het verschijnsel bepaalt, moet bij beide ouders in het erfelijk materiaal aanwezig zijn. Pas dan kan albinisme in een gering percentage van de nakomelingen tot uiting komen.

Auke B. Terluin heeft voor zijn artikel in 'Het Vogeljaar', uit 1989, uit de voor hem beschikbare literatuur het aantal van albino kieviten gedurende deze eeuw in Nederland verzameld. Hij kwam uit op een aantal van tegen de vijftig. De kans om -bij

toeval- een albinistische kievit waar te nemen tegenover de kans om een normaal gekleurd exemplaar te zien, berekende hij in de buurt van één op een half miljoen! Opvallend is dat de laatste tientallen jaren meer witte kieviten worden waargenomen dan daarvoor.

Albinisme komt meer voor onder de in het wild levende vogels. Zo vonden wij onder meer: kolgans, groene specht, boerenzwaluw, kauw, zwarte kraai en spreeuw. Onder de weidevogels vonden we scholekster, watersnip, grutto en tureluur. De witgekleurde kievit gedroeg zich hetzelfde als zijn soortgenoten. Wel was opvallend dat de vogel door zijn soortgenoten vijandig werd bejegend. De vogel werd niet geduld en middels stoot- duikvluchten weggejaagd. Voor de mens bleek de vogel zodanig schuw dat deze al voedselzoekend, verder weg van de waarnemer liep. De vogel werd na woensdagmiddag 4 maart niet meer gezien.

Literatuur

- Berg, K. van den (1973): *Albino Watersnip*, Het Vogeljaar 21(2): 335.
Daalder, R. (1976): *Albino Grutto in Waterland*, Het Vogeljaar 24(4): 183.
Donkersgoed, mevr. P.H. van & Jaap Taapken (1991): *Albino Tureluur in Erlecomse Waard*, Het Vogeljaar 39(3): 124.
Terluin, A.B. (1989): *Albinisme en Kieviten*, Het Vogeljaar 37: 81-85.
Vries, Jaap de (1991): *Van alles Vanellus*, Leeuwarden.
Vries, Jaap de (1991): *De regels van Vanellus*, Leeuwarden/Mechelen.
Vries, Jaap de (1997): *Met een strooitje te verleiden*, Wanswerd.
Vries, Dr. G.A. (1998): *Uitdaging voor fotografen: de witte kauw van Baarn*, De Korhaan 32(1): 22.